

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α.

4. ...και ούτε όταν γκρεμίστηκαν τα τείχη <ζούσαμε στην πόλη> ούτε όταν άλλαξε το πολίτευμα, αλλά ήλθαμε πέντε μέρες πριν επιστρέψουν από την εξορία οι δημοκρατικοί από τη Φυλή στον Πειραιά.

5. Και πράγματι ούτε εμείς ήταν φυσικό να επιθυμούμε να μετέχουμε σε ξένους κινδύνους αφού φτάσαμε σε τέτοιες πολιτικές περιστάσεις και είναι φανερό ότι ούτε εκείνοι είχαν τέτοια άποψη ώστε να παρέχουν αξιώματα στη διοίκηση της πολιτείας σ' αυτούς που ζούσαν στα ξένα και σ' αυτούς που δεν είχαν διαπράξει κανένα αδίκημα, αλλά μάλλον στερούσαν τα πολιτικά δικαιώματα ακόμα και από εκείνους που συνεργάστηκαν μαζί τους στην κατάλυση της δημοκρατίας.

Β1.

Στην τέταρτη παράγραφο ο Μαντίθεος δίνει με ακριβείς χρονικούς προσδιορισμούς το χρόνο αναχώρησης και επιστροφής του στην Αθήνα. Μαζί με τον αδελφό του αναχώρησε για τον Πόντο, κοντά στο φιλέλληνα βασιλιά Σάτυρο, για να ασχοληθεί με το εμπόριο σιτηρών, πριν τη ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς, τον Απρίλιο του 405 π.Χ. (πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς) και επέστρεψε στην Αθήνα μόλις πέντε μέρες πριν την καθοριστική μάχη των δημοκρατικών με τους τυράννους (Μάιος 403 π.Χ.). Κατά την περίοδο της απουσίας του η Αθήνα υποχρεώθηκε να γκρεμίσει τα τείχη της (σύμφωνα με τους όρους που της επέβαλε η Σπάρτη) και να αλλάξει το πολίτευμά της, εγκαθιστώντας την τυραννία των Τριάκοντα. Το επιχείρημα είναι λογικό, δεδομένου μάλιστα ότι ενισχύεται και από την κατάθεση του μάρτυρα, που ακολουθεί παρακάτω. Δε μπορούμε όμως να αποκλείσουμε το ενδεχόμενο μιας εσπευσμένης επιστροφής του Μαντίθεου στην Αθήνα, για να βοηθήσει τους τυράννους στην καθοριστική μάχη με τους δημοκρατικούς του Θρασύβουλου, αφού μάλιστα ήταν γνωστά τα αριστοκρατικά του φρονήματα.

Συνεχίζοντας την επιχειρηματολογία του στην επόμενη παράγραφο προσπαθεί να αποδείξει ότι θα ήταν παράλογο να επιθυμούσε να διατρέξει κίνδυνο από τους δημοκρατικούς (μετέχειν τῶν ἄλλοτρίων κινδύνων) τασσόμενος στο πλευρό των τριάκοντα. Παράλογο ακόμη θα ήταν να του εκχωρήσουν αξιώματα οι τριάκοντα, αφού ούτε στην πόλη διέμενε, ούτε είχε διαπράξει αδικήματα απέναντι σε δημοκρατικούς πολίτες. Με αυτό τον τρόπο προβάλλει το ήθος του και ταυτόχρονα μέμφεται τους τριάκοντα που συνεργάζονταν μόνο με όσους έβλαπταν δημοκρατικούς πολίτες (προσπάθεια εξασφάλισης εύνοιας). Υπενθυμίζει άλλωστε, προς επίρρωση της θέσης του, ότι οι τύραννοι στερούσαν τα πολιτικά δικαιώματα ο ένας από τον άλλον, όταν θεωρούσαν ότι δεν υπήρχε διάθεση για ακρότητες και άδικη εξόντωση δημοκρατικών, πόσο μάλλον αν επρόκειτο για ενάρετους πολίτες που ποτέ δεν έβλαψαν κανέναν. (Υπονοείται εδώ η εξόντωση του μετριοπαθούς Θηραμένη από τον αιμοδιψή Κριτία). Το επιχείρημα αυτό είναι ενθύμημα, αφού η αξιοπιστία του εξαρτάται από το εάν τα περιστατικά που ανέφερε ο ομιλητής στην προηγούμενη παράγραφο είναι αληθή.

B2.

Ο Μαντίθεος παρουσιάζεται συνεπής στην πρόθεση του λόγου του και αρχίζει να αφηγείται γεγονότα που κλονίζουν το κατηγορητήριο. Ήδη από την πρώτη παράγραφο της διήγησης - απόδειξης διαγράφει μέσα από τα γεγονότα το δικό του ήθος. Παρουσιάζεται ως ένας υπάκουος και πειθαρχικός στις αποφάσεις του πατέρα γιος, που μεταβαίνει στο μακρινό Πόντο ύστερα από εντολή του πατέρα του. Φαίνεται να είναι δραστήριος επαγγελματικά, με εμπορικά ενδιαφέροντα. Από την άλλη φαίνεται η μεγάλη του νοσταλγία και ευαισθησία σε θέματα που αφορούν την Αθήνα. Δηλώνει έμμεσα την πίστη του στο δημοκρατικό πολίτευμα, όταν αναφέρεται στα οδυνηρά βιώματα και τραγικά γεγονότα που ακολούθησαν την ήττα στους Αιγός ποταμούς, τον Απρίλιο του 405 π.Χ. Η άμεση, ωστόσο, δήλωση δημοκρατικής πεποίθησης γίνεται με τη φράση «τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων», με την οποία φανερά αποστασιοποιείται από το καθεστώς των Τριάκοντα. Παράλληλα, φαίνεται να είναι ένας συνετός, λογικός, ρεαλιστής νέος που φροντίζει να κάνει προσεγμένες κινήσεις στην πολιτική του ζωή. Κατατάσσει τέλος τον εαυτό του στους «τοῖς μηδὲν ἔξαμαρτάνουσι», επισφραγίζοντας το προφίλ ενός ενάρετου πολίτη που ποτέ δε διέπραξε κανένα αδίκημα.

B3.

Βλ. εισαγωγή σχολικού βιβλίου, σελ.15 «Υπάρχουν...επιδεικτικοί (πανηγυρικοί)»

B4.

πατήρ: πατρικός, πατριαρχία

ἐξέπεμψε: εκπομπή, παραπεμπτικό

καθαρουμένων: αναίρεση, αυθαιρεσία

μεθισταμένης: στάδιο, κατάσταση

ἤλθομεν: ελεύθερος, προσέλευση

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ.1. Ότι είναι καλύτερο να συνάψετε δίκαιη ειρήνη παρά να πολεμάτε, μου φαίνεστε, Αθηναίοι, ότι όλοι το γνωρίζετε. Ότι οι ρήτορες συμφωνούν στο όνομα της ειρήνης, ενώ στα έργα με τα οποία θα υλοποιούνταν η ειρήνη διαφωνούν, αυτό δεν το αντιλαμβάνεστε όλοι. Γιατί λένε ότι είναι φοβερότατο για το λαό, αν συναφθεί ειρήνη μήπως καταλυθεί το παρόν πολίτευμα. Αν λοιπόν ποτέ στο παρελθόν ο λαός των Αθηναίων δεν είχε συνάψει ειρήνη με τους Λακεδαιμονίους εύλογα θα φοβόμασταν αυτό και εξαιτίας της απειρίας του εγχειρήματος και εξαιτίας της αναξιοπιστίας εκείνων· επειδή όμως πολλές φορές ήδη στο παρελθόν συνάψατε ειρήνη έχοντας δημοκρατία, πώς δεν είναι φυσικό να σκεφτείτε πρώτα εκείνα που έγιναν τότε; πρέπει λοιπόν, Αθηναίοι, να έχετε ως απόδειξη για αυτά που θα γίνουν στο μέλλον όσα έγιναν στο παρελθόν.

Γ.2.

- α. δικαίαν: δικαιότεραν
- β. ἄμεινόν: ἀρίστη
- γ. γινώσκειν: ἐγνωκέναί, γνώσεσθε
- δ. συγχωροῦσι: συνεχώρουν, συγχωροῦντι
- ε. πάντες: πάση, πασῶν
- στ. αἰσθάνεσθε: ἦσθου, αἰσθοῦ
- ζ. λέγουσι: εἰπέ, εἰρημένα
- η. πολιτεία: πολιτειῶν
- θ. ἐποιήσατο: ἐποιοῦμεν, ἐπεποίητο
- ι. ἐφοβούμεθα: ἐφοβήθητε, φοβηθῆναι
- ια. ὑμᾶς: σοί, σοί
- ιβ. γενόμενα: γένηται, γένοιντο

Γ.3. α) ἡ πολεμεῖν: τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση «ἄμεινόν ἐστιν» και β' ὀρος σύγκρισης ἀπό το «ἄμεινον», εκφέρεται με ἡ και ομοιότροπα προς τον α' ὀρο σύγκρισης.

τοῖς ἔργοις: επιρρηματικός προσδιορισμός, δοτική της αναφοράς στο «συγχωροῦσι»

τῷ δήμῳ: επιρρηματικός προσδιορισμός, δοτική προσωπική αντιχαριστική στο «δεινότατον ἐστι»

εἰρήνης: υποκείμενο της μετοχής «γενομένης»

ἐκείνων: ετερόπτωτος προσδιορισμός, γενική υποκειμενική στο «ἀπιστίαν»

δημοκρατούμενοι: τροπική μετοχή, συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος «ἐποιήσασθε», ὑμεῖς, λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο «ἐποιήσασθε».

σκέψασθαι: τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση οὐκ εἰκός (ἐστί)

τεκμηρίοις: κατηγορούμενο στο αντικείμενο «τοῖς γενομένοις» ἀπό το χρῆσθαι

β. μή καταλυθῆ: δευτερεύουσα ονομαστική ενδοιαστική πρόταση, εισάγεται με τον ενδοιαστικό σύνδεσμο *μη* γιατί εκφράζει φόβο μήπως γίνει κάτι, εκφέρεται με υποτακτική γιατί δηλώνει φόβο προσδοκώμενο και λειτουργεί ως υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση *ἐστί δεινότατον*.

γ. **Εἰ μὲν οὖν μηδεπώποτε πρότερον ὁ δῆμος ὁ [τῶν] Ἀθηναίων εἰρήνην ἐποιήσατο πρὸς Λακεδαιμονίους:** δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση με απόδοση «εἰκότως ἂν ἐφοβούμεθα αὐτὸ». Σχηματίζει υποθετικό λόγο του μη πραγματικού.

Απλή σκέψη του λέγοντος: Εἰ μὲν οὖν μηδεπώποτε πρότερον ὁ δῆμος ὁ [τῶν] Ἀθηναίων εἰρήνην ποιήσαιτο πρὸς Λακεδαιμονίους - *εἰκότως ἂν φοβούμεθα αὐτὸ.*

